

KOMPLEX

týdeník s názorem

PETR PAVEL:

**CHCI SE DÁL
ANGAŽOVAT**

42 Kč / 2 Eur

5 012345 678900

Academia Film Olomouc
54. Mezinárodní festival
populárně-vědeckých filmů

PRODDO?

LISTEN
23-28
& FOLLOW
4/2019

www.afo.cz

DEVÍTKOVÝ ROK

EDITORIAL

Právě končící rok přinesl několik velkých historických výročí, která rozproudila živou debatu o povaze české společnosti. Ten právě začínající skýtá sice jen jedno takové, troufneme si však tvrdit, že pro naše životy je to výročí vůbec nejdůležitější.

Bylo by krásné slavit třicet let od listopadové revoluce tak, jako slaví své životní jubileum zdravý, spokojený a úspěšný člověk. S příjemnou nostalgii nad lety uplynulými a s bezstarostnou důvěrou v ta, která přijdou. I česká demokracie má své dobré důvody se radovat, přinejmenším proto, že nikdy předtím v minulosti netrvala tak dlouho, nebyla tak pevně ukotvená v mezinárodních strukturách a neskýtala svým občanům tolik hojnosti.

Přesto to však vypadá, že naše podzimní oslavy budou připomínat spíše jubileum člověka, který se právě vrátil od lékaře po komplexní prohlídce a s jeho zdravím to nevypadá úplně dobře. Žádná z diagnóz sice není nevléčitelná, ale některé by se mohly celkem ošklivě zvrtnout. Při přípitku s přáteli se náš jubilant bude sice usmívat, ale hlavou mu poběží myšlenky, co všechno udělal špatně a co musí ve svém životě změnit, aby vydržel do příštích kulatin.

To je sice méně veselá, ale nakonec o to důležitější perspektiva. Až sílí autoritářské choutky českých politických vůdců v posledních letech nás přiměly naplno docenit důležitost pravidel, klíčových institucí, ideových map a všelijakých bezpečnostních pojistek, které otcové zakladatelé

a matky zakladatelky dali do vínku našeho státu tehdy v jeho počátcích. Celou tu záchrannou síť, jež nenechá demokracii padnout, když někdo přeřízne jedno lano.

Naše mise zůstává od oněch prvních revolučních dnů stále stejná: přispívat pravdivou a profesionální novinářinou k tomu, aby česká demokracie svá další „devítková“ výročí mohla oslavit ve zdraví.

Vážené čtenářky
a vážení čtenáři,

vše dobré v roce 2019 vám přeje

Petr Třešňák
šéfredaktor fiktivního časopisu
Komplex

3 NADĚJE PRO LEVICI

Profil jedné z nejnápadnějších mladých tváří české Sociální demokracie, Jany Maláčové.

6 ČECHY ČECHŮM

Komentář Jiřího Nádoby o české poptávce po pracovní síle ze zahraničí.

7 CHCI SE DÁL ANGAŽOVAT

Rozhovor s generálem Petrem Pavlem o padlých vojácích, o Rusku a návratu domů.

Jsme v nelehké situaci, svým způsobem jsme v krizi. Já mám

ale takové životní nastavení, že krize je šance. Musíme se přizpůsobit tomu, jak se vyvíjí politická situace v Česku, musíme se z toho dostat. Personální politikou, lepším marketingem, důkladnou programovou debatou.

JANA MALÁČOVÁ /ČSSD/

Na ministerstvu pro místní rozvoj působila jako analytička fondů EU, posléze byla zástupkyní Kanceláře Senátu v Evropském parlamentu. Od roku 2015 působila jako ředitelka odboru rodinné politiky na ministerstvu práce. Do vlády byla jmenována letos na konci července. Je vdaná za bývalého státního tajemníka pro evropské záležitosti Aleše Chmelaře.

NADĚJE PRO LEVICI

PROFIL

Když se Jana Maláčová loni v létě ujala funkce ministryně práce a sociálních věcí, neznali ji ani mnozí spolustraníci z ČSSD. Ministerskou funkci přebírala s nálepkou politicky nezkušené úřednice narychlo zaskakující za Petra Krčála, který rezignoval kvůli nejasnostem ve své bakalářské práci. Po půl roce ve vysoké politice je sedmatřicetiletá Maláčová jednou z nejvýraznějších tváří chřadnoucí strany a podle mnohých také její poslední nadějí na záchranu.

Vlídny úsměv a klidný tón si při rozhovoru s HN ministryně udrží až do chvíle, kdy dostane otázku, zda jsou podle ní opravdu obědy zdarma ve školách potřeba i proto, aby se některé děti naučily jíst příborem. Ostře odpoví, že to je až ten poslední argument, a ukáže svoji ráznou tvář. Tu, kterou znají její mladí kolegové z ČSSD, tvář sebevědomé ženy s jasnými názory, sympatizující s feminismem. Názorové oponenty Maláčová tvrdě odráží, jindy reaguje ironickým smíchem.

“Pan předseda tady přesvědčuje seniory, že jsou bohatí,” reagovala minulý týden v České televizi na slova předsedy senátorského klubu ODS Miloše Vystrčila, že podíl lidí ohrožených chudobou je v Česku v mezinárodním srovnání nízký.

Mluví se o ní jako o autentické sociální demokratce, která se chce zastávat seniorů, handicapovaných, lidí pracujících za nízkou mzdu nebo sociálně slabých rodin. Její návrhy řešení sociálních problémů jsou ale někdy až příliš štědré a kritici ji také nešetří – nazývají ji soudružkou nebo Venezuelou, v odkazu na jihoamerický stát, který je i kvůli rozhazování v rozkladu. “Její protivníci by si měli uvědomit, že před nimi nesedí naivní děvče a že umí být ve vyjednávání tvrdá,” říká exministr a nynější poradce Maláčové Zdeněk Škromach.

Náhradní řešení s překvapením

Neokoukaná politička je spolu s ministrem zahraničí Tomášem Petříčkem součástí strategie předsedy ČSSD Jana Hamáčka, jak

37let je ministryní práce Janě Maláčové. Než nastoupila do funkce, pracovala ve státní správě na úřednických pozicích.

10let strávila studiem na zahraničních univerzitách. Nejprve absolvovala politologii na Univerzitě Johanna Wolfganga Goetheho ve Frankfurtu v Německu a později v letech 2014 až 2016 také politickou ekonomii Evropy na London School of Economics ve Velké Británii. Ovládá tak němčinu i angličtinu.

36procent. Zhruba takový je podíl žen v členské základně ČSSD, přesně je jich 5954. Čtyřem členům strany je nad 90 let, z toho je jedna žena.

stranu opticky omladit. Následovat má i modernizace programu, který se chce zaměřit třeba na to, jaké dopady má robotizace průmyslu na nabídky práce. “Jana Maláčová i Tomáš Petříček jsou překvapení. Přicházeli do vlády jako náhradní řešení, takže reakce na ně byla zpočátku rozpačitá. Podle mě oba zazářili a patří k tomu nejlepšímu, co nyní sociální demokracie má,” tvrdí starosta Nového Města na Moravě Michal Šmarda. Členem ČSSD je přes dvacet let a řadí se mezi úspěšné starosty, s nimiž chce Hamáček nový program strany tvořit. Někteří zasloužili straníci se k novým tvářím staví zatím rezervovaně – u Maláčové se paradoxně obávají její přílišné levicovosti –, přibývá ale těch, kteří výsledky jejich práce na ministerstvech respektují. Minimálně do březnového sjezdu strany tak vládne na bojišti klid.

Jana Maláčová se do funkce dostala stejně jako její předchůdkyně Michaela Marksová: na druhý pokus, až poté, co své šance promarnili zkušení funkcionáři. U obou to byl shodou okolností již zmiňovaný Krčál. Když odmítl funkci, kterou mu nabídl premiér Bohuslav Sobotka, došlo na Marksovou. “Nic jiného jim zkrátka nezbylo,” glosuje Marksová. Právě ona za svého působení na ministerstvu udělala z Maláčové ředitelku rodinného odboru. Znájí se mimo jiné z Oranžového klubu, který sdružuje sociálnědemokratické ženy a prosazuje rovnost pohlaví. “Maláčová je moderní levicová politička, která ví, jak to funguje ve vyspělých evropských zemích. Stejně jako já umí jazyky a lidé jako my o dvě hlavy převyšují

ostatní, protože ti naši soudruzi vůbec nevědí, co znamená sociální demokracie v západní Evropě,” kriticky poznamenává Marksová. Příklon k feminismu dává Maláčová nejviditelněji najevo svým životním stylem. Po svatbě s někdejší tajemníkem pro evropské záležitosti Alešem Chmelařem si nechala dívčí jméno a po narození syna se velmi brzy vrátila do práce. Když nyní propaguje například dostupnější předškolní péči či flexibilní úvazky, mluví tak z vlastní zkušenosti. Sladit péči o dítě s kariérou bylo podle ní těžké. “A to i když se můj muž zapojuje rovným dílem, a tím pádem mám na rozdíl od ostatních žen polovičku práce,”

podotýká v ministerské zasedačce, kde přijímá politiky, odboráře i zástupce neziskovek.

Jedna Maláčová jaro nedělá

S feministickou agendou, jakou dříve prosazovala v Oranžovém klubu, po nástupu do čela ministerstva trochu přibrzdila. Už nemluví o tom, že by se rodičovská dovolená měla rozdělit rovným dílem mezi otce a matku, podle politologa Josefa Mlejníka však zatím dovedně propojuje ženská témata s obecnějšími návrhy. Jedním z hlavních úkolů její nové důchodové komise má být dorovnání ženských důchodů, které jsou zhruba o pětinu nižší než mužské. “Spojila rovnost se sociálním apelem. Kdyby vystupovala jenom s genderovými tématy, asi by narazila,” říká Mlejnek a připomíná, že tato strategie se ČSSD neosvědčila. “Možná by jí za to zatleskali lidé z politického středu, ale nemusela by si je získat jako voliče. Jedna Maláčová jaro nedělá.”

Kořeny své levicovosti vidí Maláčová v rodině, která se potýkala i s těžkými nemocemi, později ji formoval pobyt v zahraničí. V osmnácti odešla pracovat do Německa jako au-pair, pak začala studovat politologii na Univerzitě Johanna Wolfganga Goetheho ve Frankfurtu. “Musela jsem si na studium vydělávat. To vás zformuje,” říká.

Markéta Šrajbrová,
Kateřina Frouzová

ČECHY ČECHŮM?

KOMENTÁŘ

Pro leckoho to může znít jako zkáza, ale statistiky mluví jasně – poptávka po zahraničních zaměstnancích v Česku stoupá a jejich počty lámou rekordy. Země se dostala do bodu, kdy už bez cizinců není schopna naplno ekonomicky fungovat. Staré pořádky se těžko vrátí, nastává proto čas, aby Češi v postoji k cizincům začali měnit kurz. Čím dřív se to stane, tím lépe.

Přiliv zahraničních pracovníků byl loni podle oficiálních dat nejsilnější od roku 2008, kdy ekonomika zažívala svůj předchozí vrchol. V krizi se část cizinců odstěhovala, ale pak se čísla vrátila a vyletěla ještě o patro výš. Loni v Česku legálně pracovalo 560 tisíc lidí, skoro dvakrát víc než před deseti lety. Více než jedno z deseti pracovních míst už zastává cizinec.

Údaje odpovídají tomu, co lze vidět v každodenní realitě – na stavbách, v obchodech, ve zdravotnictví nebo v průmyslových městech. Někdo by mohl čekat, že jde jen o dočasný výkyv daný vrcholem ekonomického cyklu a nízkou nezaměstnaností. Že se cizinci za pár let seberou a odjedou a

s nimi se vše vrátí do starých kolejí.

Čísla ovšem nic takového neukazují. Mezi zdejšími cizinci sice vedou Slováci, Ukrajinci a lidé z východní Evropy, kteří to nemají domů daleko, takže přicházejí dočasně a žádný nový domov tu na počátku ani nehledají. Ale zůstávají a ani ve výjimečně hluboké recesi kolem roku 2012 jejich počty nijak zvlášť neklesly. Mimo jiné proto – což je hlavní –, že česká populace stárne a lidí v produktivním věku je méně. „Ekonomicky aktivních osob“ (15–64 let) v letech 2009–2017 v Česku ubylo půl milionu. Tento výpadek se částečně vykompenzoval tím, že lidé žijí déle a odcházejí později do penze, anebo tím, že se do práce vrátila část nezaměstnaných. Hlavními náhradníky stárnoucích Čechů jsou ale jednoznačně cizinci.

Kdo vezme rozum do hrsti

Přesvědčení, že si vystačíme sami, se ukazuje jako klam. Leckterá práce už je pro domorodce nezajímavá. Buď je příliš těžká, nebo málo placená. Navíc už není kde brát. Čísla o zaměstnanosti se loni překlopila do neobvyklého stavu, kdy na úřadech práce je nahlášeno víc volných míst

než uchazečů. Továrny si pracovníky v cizině sami hledají a přivázejí, a to i v případech, kdy jim musí zaplatit stejně jako Čechům. (U nově fungujícího režimu zrychlených pracovních víz pro Ukrajince jsou stejné mzdy kvůli požadavku odborů podmínka.)

Existuje celá řada důvodů, proč se bez cizinců neobejdeme ani v budoucnu a proč jejich počty spíš porostou. Z demografických tabulek víme, že stárnutí populace v dohledné době nic nezastaví. Zdejší ekonomika k tomu, aby vykazovala aspoň trochu zajímavou míru růstu, potřebuje rok od roku víc lidí. V průmyslu lze do budoucna fantazirovat o nástupu robotů nebo aspoň o větší automatizaci, což se i v praxi částečně děje. Prozatím ale zdejší model stojí na tom, že firmy se bez většího počtu lidí neobejdou a jejich nedostatek je brzdit nebo rovnou tlačí ke stěhování za pracovní silou jinam. (Ne že by v Česku musela stát úplně každá továrna, ale o stavbě závodu někde v blízkém zahraničí už kvůli vyčerpání zdejších kapacit mluví i lídr zdejšího průmyslu Škoda Auto.)

Jiří Nádoba

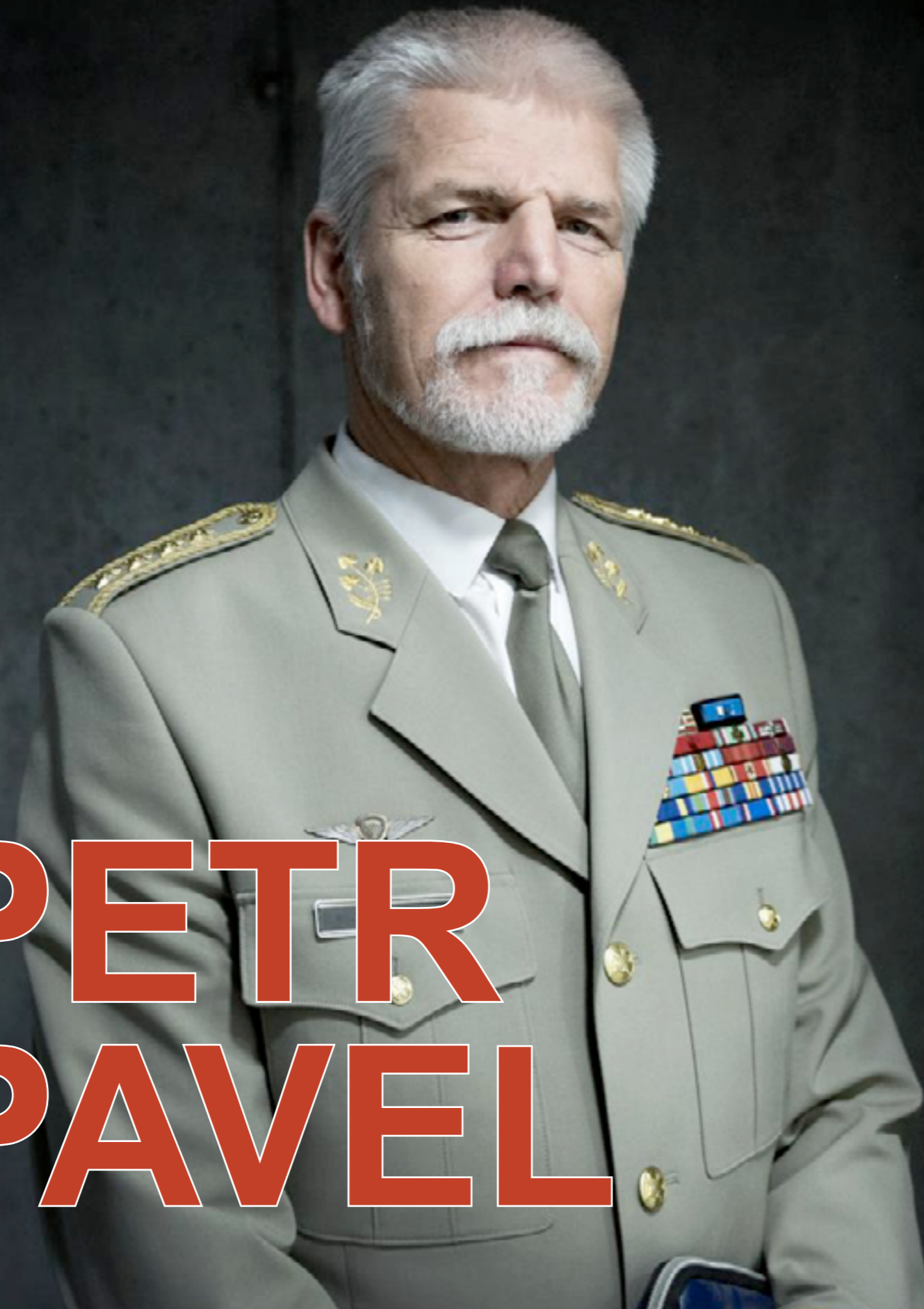
S generálem o padlých Češích, Rusku a návratu zase domů

Narodil se 1. listopadu 1961 v Plané.

Je českým vojákem a generálem Armády České republiky.

V letech 2015–18 působil jako předseda vojenského výboru NATO.

PETR PAVEL

CHCI SE DÁL ANGAŽOVAT

ROZHOVOR

Co byla vaše první myšlenka, když jste se dozvěděl o smrti tří českých vojáků v Afghánistánu?

Že je to opravdu velká smůla, že nás po čtyřech letech opět potkala téměř identická tragická událost. Uprímně jsem věřil, že dokud budu v uniformě, nebudu už svědkem tak smutného návratu našich vojáků domů.

Sám jste se kdysi jako voják v bývalé Jugoslávii dostal do přestřelky, při níž jste mohl zemřít. Jak hodně voják na podobných misích počítá se smrtí?

Když jsem byl v bývalé Jugoslávii, byla to pro nás naprosto nová zkušenost. Před námi vlastně byl na misi jen omezený počet lidí. V první válce v zálivu došlo k jednomu úmrtí a armáda ani společnost nebyly dosud psychicky připraveny, že při nasazení může dojít ke ztrátě života. Dnes s tím vojáci počítají, jsou na to připravováni po všech stránkách, je to bohužel součástí jejich práce. Platí to samozřejmě i u policistů, hasičů a některých dalších povolání, která v sobě mají rizikové faktory.

Pro část společnosti jsou mrtví vojáci novodobí hrdinové, část jejich smrt považuje naopak

za zbytečnou s tím, že padli ve válce, které se nemáme účastnit. Kde stojíte na téhle škále vy?

Stojím samozřejmě na té straně, která má velký respekt ke všem ztrátám, jež jsou způsobeny výkonem povolání. Protože to je věc, kdy člověk obětuje to nejcennější, co má, ve prospěch druhých. Zastávám názor, že mise, které se vojáci účastnili, je v zájmu České republiky. A že fakt, že vojáci přišli o život daleko odtud, není výrazem toho, že by byli na misi pro vlastní uspokojení nebo že by si tam chtěli vydělat peníze, jak někteří naznačují. Naopak reprezentují to, že naše země je součástí společenství národů, kterým není lhostejný vývoj ve světě. Koncept, že bychom se měli bránit pouze v našich hranicích, o němž také slyším, mi přijde sobecký a krátkozraký.

Považujete mrtvé vojáky za hrdiny?

Definice hrdinství je hodně subjektivní. Někdo by řekl, že hrdinství se projevuje pouze tam, kde člověk jde vědomě do nějakého ohromného rizika. Například hasič, který se vrací do hořícího domu pro dítě. Pokud voják přijde o život za situace, která je víceméně náhodou, jak tomu bylo u našich padlých, někteří by možná argumentovali, že se o hrdinství

nejedná, protože plnili standardní úkol. Já vnímám označení hrdina ve spojitosti s těmito třemi muži jako symboliku toho, že se obětovali pro něco, v co věřili, co jim dávalo smysl a co přispívá, ať už přímo nebo nepřímo, k bezpečnosti nás ostatních. Za to si zaslouží respekt a úctu.

Co je pro vás hrdinství?

Vždycky si vybavím jednu scénu ze Sedmi statečných, kdy Charles Bronson vysvětluje vesnickému klukovi, že ne on, který má zbraň, je hrdina, ale jeho táta, který chodí den co den na pole, a i když ví, že mu úrodu zase s největší pravděpodobností vezmou, snaží se dál, aby uživil svoji rodinu. V tomhle smyslu asi každý, kdo dělá něco ve prospěch druhých, zároveň při tom riskuje své zdraví, pohodlí a možná i život, je svým způsobem hrdina.

Po zabití vojáků někteří

Vztah Aliance k Rusku mě provázel po celou dobu mého působení ve funkci předsedy Vojenského výboru.

politici otevřeli otázku, zda dál v Afghánistánu zůstat. Není načase o tom začít vážně debatovat?

Domnívám se, že je načase vážně debatovat obecně o smyslu zahraničních misí, protože v naší společnosti jsou na ně prezentovány zkreslené názory. Společenská debata by byla užitečná, aby lidé věděli, proč se jich účastníme, jaký mají smysl, co tam naši vojáci dělají a jakým způsobem přispívají k tomu, že tu můžeme žít v míru a bezpečí.

Jaký smysl dnes naše přítomnost v Afghánistánu má?

Minimálně té zemi pomáháme na cestě ke standardnímu fungujícímu státu, jakkoli je dosud nestabilní. Pokrok, přestože je některými zlehčován, tam je znatelný. Někdo může namítnout, že mise trvá sedmnáct let, ale období, kdy Afghánci sami převzali odpovědnost za svoji bezpečnost, je mnohem kratší. Něco přes dva roky. Za tak krátkou dobu se asi těžko dá ze země naprosto rozvrácené dekadami válek vybudovat stabilní fungující demokracie.

Konec války je ale v nedohlednu, kde je hranice, kdy bychom měli uvažovat o stažení?

Pokud se afghánské vládě nepodaří ke konci tohoto roku zorganizovat transparentní a férové volby, pokud naopak dojde k dalšímu štěpení společnosti, ke ztrátě důvěry obyvatelstva ve svou vládu, pokud by obyvatelstvo opět z určitého zoufalství a bezradnosti dalo přednost islamistům z Tálíbanu a dalších extremistických skupin, pak by asi nastala doba, kdy bychom měli vážně začít uvažovat o přehodnocení naší přítomnosti.

Překonat nedůvěru

Mluvíme spolu ve chvíli, kdy jste se po třech letech vrátil zpátky do Česka ze Severoatlantické aliance, kde jste vedl její Vojenský výbor. Co vám tahle služba dala?

Já bych řekl ohromnou profesní a osobní zkušenost, naprosto jinou perspektivu při posuzování mnoha aktuálních problémů. Kontakt nejenom s dvaceti devíti členskými státy, kontakt mezi politickou a vojenskou úrovní, kontakt s partnerskými státy, kterých má Severoatlantická aliance víc než čtyřicet, a možnost jednat se všemi úrovněmi, s politickou, vojenskou, akademickou, dá opravdu člověku mnohem větší rozhled než jakákoli národní funkce.

Jak těžké pro vás bylo se v NATO uchytit? Přece jen jste přicházel do úplně nového prostředí.

Brusel pro mě nebyl úplně novým městem, už jsem tam předtím pracoval několikrát. Částečně novým prostředím bylo velitelství Aliance. Jako náčelník generálního štábu jsem tam samozřejmě jezdil i dřív, přirozeně jsem se ale orientoval víc na národní záležitosti než na ty alianční. S těmi jsem se po nástupu do funkce musel seznámit daleko více do hloubky. Důležité bylo také pochopit, jak ta velká instituce funguje vnitřně, struktury nakreslené na papíře ne vždy korespondují s tím, jak organismus funguje v realitě. Co pro mě bylo asi největším oříškem, bylo překonat alespoň zpočátku určitou nedůvěru těch, kteří nebyli úplně přesvědčeni, že by zástupce tzv. nové alianční země takhle důležitou funkci plnohodnotně zvládl.

Jak se vám líbilo žít v Bruselu?

Brusel je velice specifické místo pro život, protože je to hodně kosmopolitní město, díky tomu, kolik je tam mezinárodních institucí a diplomatů, je specifické i tím, že v něm žije hodně příslušníků různých menšin. Osobně dávám přednost životu v klidnějších místech, takže Brusel pro mě představoval sice zajímavé, ale ne zrovna lákavé místo k životu.

Vašemu příchodu do NATO předcházela ruská anexa Krymu. Aliance na ni postupně reagovala přehodnocením vztahů s Moskvou, z partnera se stal nepřítel. Můžete přiblížit pozadí vztahů s Ruskem?

Vztah Aliance k Rusku mě provázel po celou dobu mého působení ve funkci předsedy Vojenského výboru, a ne úplně jsem byl sám spokojen s tím, jakého pokroku jsme za tu dobu dosáhli. Ono to bylo způsobeno množstvím různých faktorů, a ne všechny jsme měli jako Aliance pod naší kontrolou. Takže je celkem přirozené, že některé

jsme prostě ovlivnit nemohli, a ten pokrok tím pádem nemohl být asi větší.

O jakém nedostatečném pokroku mluvíte?

Mojí snahou bylo dovést vzájemnou debatu do pragmatické roviny. Na jedné straně věrohodné odstrašení případného agresivního chování, na druhé straně věcný dialog. A zatímco jsme věnovali nezbytnou pozornost věrohodnému odstrašení, dialogu jsme zůstali mnohé dlužni. Snaha tam byla, ale zůstala z obou stran povrchní a za dobu, kdy byl dialog opět obnoven, jsme se v něm moc neposunuli.

Vy jste si myslel, že je to možné? Se zemí, která anektovala Krym, napadla východní část Ukrajiny, sestřelila dopravní letadlo nad Ukrajinou, v Evropě jedy tráví své bývalé agenty? O čem se s takovou zemí dá debatovat?

Myslím si, že se na to můžeme podívat také z druhé strany. Samozřejmě že ten dialog je problematický. Když o něj ale nebudeme usilovat, každá strana

bude dělat svoje opatření, půjdeme jen cestou tlaku a konfrontace, tak velmi pravděpodobně poroste napětí a může někde eskalovat v konflikt. Ten si asi nikdo soudný nepřeje, zvláště ne mezi protivníky s rozsáhlým jaderným arzenálem.

Jak jste si tedy dialog představoval?

Vést ho tam, kde máme nějaký společný zájem, styčné body a měřitelné parametry. Proto jsem viděl dialog na úrovni nás vojáků jako jednodušší než u politiků, protože se bavíme o číslech, o velikosti jednotek, o geografii, o všem, co je nějakým způsobem vyjádřitelné fakty. S ruskými protějšky jsem se chtěl bavit o rozmístění sil, o jejich blízkosti společným hranicím, o cvičeních. O aktivitách, kterými se jedna či druhá strana cítí ohrožená. O vysvětlování některých problematických situací. Tam si myslím, že jsme jako vojáci mohli hodně přispět k politickému dialogu. Zčásti se nám to povedlo, i když jak říkám, jenom zčásti.

Ondřej Kundra

KOMPLEX

týdeník s názorem